

**Szakmai beszámoló a Nemzeti Kulturális Alap
Közgyűjtemények Kollégiuma 3508/01240 számú, a „Városok és természeti erőforrások”
– V. Magyar Várostartörténeti Konferencia című pályázatának megvalósításáról**

2015. november 18–19. között, a Levéltári napok keretében ötödik alkalommal került sor a magyar várostartörténeti konferencia megrendezésére. A két évente megrendezésre kerülő, és a Kárpát-medencei városok történetét középpontba állító konferenciasorozat szakmai előkészítése, lebonyolítása – hasonlóan a korábbi konferenciákéhoz – az URBS Magyar Várostartörténeti Évkönyv szerkesztőségével valamint az MTA Történettudományi Bizottság Várostartörténeti Albizottságával való együttműködésben valósult meg.

A tanácskozást szervező intézmények, különböző kutató intézetek, egyetemek honlapjain valamint a közösségi portálokon közzétett konferencia felhívásra beérkezett mintegy harminc jelentkezésből a szinopszisok alapján a szervezők huszonöt előadást fogadtak el, amelyek megfeleltek a felhívásban megfogalmazott elvárásoknak. A konferencián végül huszonkettő előadó jelent meg, hárman betegség miatt nem tudtak részt venni a rendezvényen.

A konferencia plenáris előadását Dr. Christoph Sonnlechner, a Bécsi Városi és Tartományi Levéltár munkatársa, a téma nemzetközileg is elismert szakértője tartotta. Előadása középpontjában a városok szükségleteinek kielégítését szolgáló nyersanyag-, energiaáramlások és az ökológiai lábnyom elemzési módszereinek bemutatása állt. A téma nemzetközi kutatási irányainak áttekintése kiváló bevezetésként szolgált a tematikailag összeállított blokkok előadásaihoz.

A tanácskozás témája, a „Városok és természeti erőforrások” kitűnő példaként szolgált arra, hogy hogyan lehet régóta ismert és újonnan feltárt forrásokkal kapcsolatban egyaránt új, bármely történeti korszakra vonatkozóan fontos és releváns, és közvetve a jelenkori aggodalmainkat is tükröző kérdéseket feltenni: Milyen erőforrások tették értékké és vonzóvá városaink környezetét? Hogyan gazdálkodtak az ott lakók vagy földesuraik, felettes hatásaik ezzel az erőforrásokkal, és mi lett ennek az eredménye? Hogyan alakították át a rendelkezésre álló – megújuló vagy éppen kifogyó, felélt – erőforrások a rájuk épült városok képét, helyrajzát, társadalmát? Milyen konfliktusokat generáltak a meglévő vagy hiányzó

erőforrások, és hogyan sikerült ezeket megoldani? A konferencia két tucatnyi előadása e kérdéskörököt járta körül és próbált választ találni a felvetett kérdésekre.

A konferencia előadásai a tervek szerint nyomtatott formában az URBS Vároštörténeti Évkönyv X. számában fognak megjelenni. Számítunk azok előadásaira is, akik a tanácskozáson betegségük miatt nem tudtak részt venni. Reményeink szerint a konferencia, illetve a megjelenő kötet újabb ösztönzést ad a további kutatások, forrásfeltárások és a már meglévő források újfajta megközelítésének irányába.

A KONFERENCIA PROGRAMJA

2015. november 18.

9.00 – 9.30 Regisztráció

9.30 – 9.45 Köszöntők

Dr. Kenyeres István főigazgató

Dr. Szende Katalin egyetemi docens, a Nemzetközi Vároštörténeti Bizottság magyar tagja (CEU)

9.45 – 10.15 A Gárdonyi Albert Emlékérem és Díj átadása

10.15 – 10.30 Kávészünet

10.30 – 11.15 Plenáris előadás: **Christoph Sonnlechner** (Wiener Stadt- und Landesarchiv):
Supplying the Medieval and Early Modern City. Methods – Sources – Resources

A természeti erőforrások kiaknázásának jogi háttere, szabályozása

Levezető elnök: **Kenyeres István (BFL)**

11.15 – 11.35 **Gál Judit:** A dalmáciai városok termőföldek adományozására és felhasználására vonatkozó szabályozásai és ezek hatása a magyar királyi udvar politikájára a 13. században

11.35 – 11.55 **Balogh Judit:** A székelyföldi városok területhasználati konfliktusai a koraujkorban

11.55 – 12.15 **Bariska István:** Vízimalmok a Gyöngyös-partján Kőszegen, 1565–1950

11.55 – 12.30 Vita, hozzászólások

12.30 – 13.30 Ebédszünet

A városok hatása földrajzi környezetükre

Levezető elnök: **Oborni Teréz (MTA TTI)**

13.30 – 13.50 **Pinke Zsolt:** A hajdúsági várostérség agroökológiai adottságai

13.50 – 14.10 **Géra Eleonóra:** Városi élet és természeti környezet a 18. századi Pest-Budán és Óbudán

14.10 – 14.30 **Rüsz-Fogarasi Enikő:** Kolozsvári ispotályok és az élelemellátás

14.30 – 14.50 **Fábián Borbála:** Kertek és városok a dualizmus korában – Egyesületek a városok természeti környezetének átalakításáért

14.50 – 15.05 Vita, hozzászólások

15.05 – 15.20 Kávészünet

Nyersanyagok és energiaforrások szerepe a városok kialakulásában, fejlődésében

Levezető elnök: **Oborni Teréz (MTA TTI)**

15.20 – 15.40 **Simon Zsolt**: Az általajkincsek szerepe a középkori erdélyi városfejlődésben

15.40 – 16.00 **Mátyás-Rausch Petra**: A Liptó vármegyei ércbányászat hatása a térség városainak fejlődésére (15–17. század)

16.00 – 16.20 **Glück László**: Só és társadalom: az öt máramarosi város esete

16.20 – 16.40 **Gulyás László Szabolcs**: Sóbányászat és városfejlődés a középkori Erdélyben

16.40 – 17.00 Vita, hozzászólások

17.00 Vacsora

2015. november 19.

Városi vízhasználat, vízgazdálkodás

Levezető elnök: **Nógrády Árpád (MTA TTI)**

09.00 – 09.20 **Bodovics Éva**: Építő áradat. Városfejlődés az árvíz segítségével

09.20 – 09.40 **Kincses Katalin**: Ökológiai háttér, vízrajzi adottságok és városi higiénia összefüggései Sopronban a 15–18. században

09.40 – 10.00 **Melega Miklós**: Városi vízellátás és szennyvízelvezetés – 19. század végi nyugat-dunántúli középvárosok gyakorlata

10.00 – 10.35 Vita, hozzászólások

10.35 – 10.50 Kávészünet

10.50 – 11.10 **Vadas András**: Vár(os)árkok és vízgazdálkodás a közép-európai városokban a késő középkorban és kora újkorban

11.10 – 11.30 **Gyulai Éva**: Vizek és malmok Miskolcon a 15–18. században

11.30 – 11.50 **Simon Katalin**: A Duna és hajómalmok Pest-Budán a 18. századtól a 19. század első feléig.

11.50 – 12.30 Vita, hozzászólások

12.30 – 13.30 Ebédszünet

Nyersanyagok és energiaforrások szerepe a városok kialakulásában, fejlődésében

Levezető elnök: **Sipos András (BFL)**

13.30 – 13.50 **Balogh Róbert**: Kommodifikáció és ipari táj a 19. század végi Debrecenben

13.50 – 14.10 **Kalocsai Péter**: Az ikervári vízi erőmű hatása a nyugat-dunántúli városfejlődésre (1895–1914)

14.10 – 14.30 **Pilkhoffer Mónika**: A szénbányászat hatása a városszerkezetre Pécsen (1853–1945)

14.30 – 15.30 Vita, hozzászólások

15.30 – 16.00 Rendezvény zárása

Előadók

Dr. Balogh Judit egyetemi docens, Eszterházy Károly Főiskola Bölcsészettudományi Kar, Történelemtudományi Intézet, Kora Újkori Történelmi Tanszék

Balogh Róbert fiatal kutató, MTA BTK Történettudományi Intézet

Dr. Bariska István PhD. ny. főlevéltáros, Kőszeg

Bodovics Éva tudományos segédmunkatárs, MTA-ELTE Válságtörténelmi Kutatócsoport

Fábián Borbála Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal, Szakképzési és Felnőttképzési kutatócsoport munkatársa

Gál Judit PhD-hallgató, ELTE BTK, Történelemtudományok Doktori Iskola, Középkori magyar történelem Doktori Program

Dr. Géra Eleonóra egyetemi docens ELTE BTK Művelődéstörténelmi Tanszék

Dr. Glück László tudományos munkatárs, MTA BTK Történettudományi Intézet Kora Újkori Témacsoport

Dr. Gulyás László Szabolcs főiskolai adjunktus, Nyíregyházi Főiskola, Történettudományi és Filozófiai Intézet

Dr. Gyulai Éva egyetemi docens, intézetvezető, Miskolci Egyetem Történettudományi Intézet

Dr. Kalocsai Péter egyetemi docens, Nyugat-magyarországi Egyetem BTK Történettudományi Intézet Történelmi Segédtudományok Tanszék

Dr. Kincses Katalin Hadtörténelmi Intézet és Múzeum munkatársa

Dr. Kissfazekas Kornélia főállású oktató, BME Építészmérnöki Kar Urbanisztika Tanszék

Dr. Mátyás-Rausch Petra tudományos munkatárs, MTA BTK, Történettudományi Intézet

Dr. Melega Miklós főlevéltáros, MNL Vas Megyei Levéltára

Dr. Pilkhoffer Mónika egyetemi adjunktus, PTE Modernkori Történelmi Tanszék

Pinke Zsolt PhD hallgató, Pécsi Egyetem Interdiszciplináris Doktori Iskola

Dr. Rüszt-Fogarasi Enikő egyetemi oktató, Babeş–Bolyai Tudományegyetem Történelem és Filozófia Kara

Dr. Simon Katalin levéltáros, Budapest Főváros Levéltára

Dr. Simon Zsolt tudományos főmunkatárs, Román Akadémia „Gheorghe Şincai” Társadalom- és Bölcsészettudományi Kutatóintézete, Marosvásárhely

Dr. Christoph Sonnlechner Wiener Stadt- und Landesarchiv, Bécs

Dr. Vadas András egyetemi tanársegéd ELTE BTK Középkori és Kora újkorai Egyetemes Történelmi Tanszék

Levezető elnökök

Dr. Kenyeres István címzetes egyetemi tanár, Budapest Főváros Levéltára

Dr. Oborni Teréz CSc tudományos főmunkatárs, témacsoport-vezető MTA BTK Történettudományi Intézet

Dr. Nógrády Árpád tudományos főmunkatárs, MTA BTK Történettudományi Intézet

Dr. Sipos András főlevéltáros, Budapest Főváros Levéltára

A konferenciához kapcsolódó linkek:

http://bparchiv.hu/id-2275-varosok_es_termeszeti_eroforrasok_v_magyar.html

<http://ujkor.hu/content/konferencia-varosok-es-termeszeti-eroforrasok-v-magyar-varostorteneti-konferencia-budapest>

<http://www.wherevent.com/detail/Budapest-Fovaros-Leveltara-Varosok-es-termeszeti-eroforrasok-V-Magyar-Varostorteneti-Konferencia>

<http://mlp.archivportal.hu/hu/blog/varosok-es-termeszeti-eroforrasok-v-magyar-varostorteneti-konferencia/>

<http://www.tti.hu/intezetunk/rolunk/esemenynaptar/esem%C3%A9ny%20r%C3%A9szletei/34/-/.html>

<https://www.facebook.com/events/435679173287313/>

Válogatás a konferencián készült fotókból

... ott növekednek, illetve a mált
a épített, és más hasznvételek
gész városnak nagy haszna szárt
Gesta pontificum Antissiod

A szakmai beszámoló megtekinthető Budapest Főváros Levéltára és Magyar Levéltári Portál honlapján.

http://bparchiv.hu/id-1912-palyazati_beszamolok.html

<http://mlp.archivportal.hu/hu/leveltarosoknak/palyazati-beszamolok/>

Budapest, 2016. január 7.

Fazekasné Toma Katalin
Fazekasné Toma Katalin

intézményi titkár

Városok és természeti erőforrások

V. Magyar Várostartörténeti Konferencia

2015. november 18–19.

Nemzeti Kulturális Alap

Budapest
Főváros
Levéltára

Budapest Főváros Levéltára
MTA Történettudományi Bizottság Várostartörténeti Albizottsága
Urbs Magyar Várostartörténeti Évkönyv Szerkesztősége